

Materiály na
Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov
i na celý rok

Ježiš jej povedal: Daj sa mi napit'!
(Ján 4, 7)

Spoločne pripravili a publikovali

Pápežská rada na podporu jednoty kresťanov
Komisia pre vieru a poriadok Svetovej rady cirkví

***Komisia pre vieru a poriadok
Svetovej rady cirkví***
P. O. Box 2100
CH – 1211 Genève 2

Switzerland
infowcc@wcc-coe.org
www.oikumene.org

Pápežská rada na podporu jednoty kresťanov
VA – 00120 Vatican city

office@christianunity.va
www.vatican.va

© Konferencia biskupov Slovenska, 2014

© Eumenická rada cirkví v SR, 2014

Pre organizátorov Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov

Hľadanie jednoty po celý rok

Tradičný termín konania Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov je na severnej pologuli od 18. do 25. januára. Tieto dni navrhol v roku 1908 Paul Wattson tak, aby modlitby prebiehali v dňoch medzi sviatkami sv. Petra (Katedra) a sv. Pavla (Obrátenie), čo im dodalo symbolický význam. Na južnej pologuli sú v januári prázdniny, takže cirkvi organizujú Týždeň modlitieb v inom termíne, napríklad v období sviatkov Zoslania Ducha Svätého (ako to navrhol Hnutie pre vieru a poriadok v roku 1926), ktoré tiež symbolizujú jednotu Cirkvi. Keďže berieme do úvahy fakt, že sa termín modlitieb dá prispôsobiť, povzbudzujeme vás, aby ste tento materiál vnímali ako pozvanie hľadať po celý rok možnosti na vyjadrenie miery dosiahnutého spoločenstva medzi cirkvami a spoločne sa modliť za úplnú jednotu, ktorá je Kristovou vôľou.

Prispôbenie textu

Tento materiál ponúkame so zámerom, aby bol prispôbený využitiu na miestnej úrovni, kedykoľvek to bude možné. Pritom treba brať ohľad na miestne liturgické a bohoslužobné zvyky i na celkovú spoločenskú a kultúrnu situáciu. Takéto úpravy by sa mali realizovať ekumenicky. Na niektorých miestach sú už vybudované ekumenické štruktúry pre prispôbenie týchto materiálov. Želáme si, aby tam, kde to tak nie je, táto potreba podnietila vznik takýchto štruktúr.

Používanie materiálov na Týždeň modlitieb

- Cirkvám a kresťanským spoločenstvám, ktoré slávia Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov prostredníctvom jednej spoločnej bohoslužby, ponúkame poriadok ekumenickej bohoslužby.
- Cirkvi a kresťanské spoločenstvá si môžu zaradiť texty z Týždňa modlitieb aj do svojich vlastných bohoslužieb. Podľa prostredia, v ktorom sa nachádzajú, možno primerane použiť modlitby z ekumenickej bohoslužby, materiál na „osem dní“ a výber ďalších modlitieb.

- Spoločenstvá, ktoré slávia Týždeň modlitieb v rámci svojich každodenných bohoslužieb, môžu počas tohto týždňa čerpať námety z materiálu na „osem dní“.
- Tí, ktorí by chceli viesť biblické hodiny na tému Týždňa modlitieb, majú možnosť ako základ použiť biblické texty a zamyslenia ponúknuté v materiáli na „osem dní“.
Ich každodenné spoločné stretnutia môžu uzavrieť prosebnými modlitbami.
- Tým, ktorí sa chcú modliť v súkromí, poslúži tento materiál ako pomôcka pri premýšľaní o ich modlitebných úmysloch. Môžu mať na pamäti to, že tvoria spoločenstvo s ostatnými, ktorí sa na celom svete modlia za viditeľnejšiu jednotu Kristovej Cirkvi.

Biblický text na rok 2015

(Ján 4, 1 – 42)

Keď sa Ježiš dozvedel, že farizeji počuli, ako získava a krstí viac učeníkov než Ján, hoci Ježiš sám nekrstil, ale jeho učeníci, opustil Judsko a odišiel znova do Galiley. No musel prejsť cez Samáriu. Dostal sa tak do samaritánskeho mesta menom Sychar, blízko pozemku, ktorý dal Jákob svojmu synovi Jozefovi. Tam bola Jákobova studňa. Ježiš bol ustatý z cesty, a tak si sadol k studni. Bolo asi šesť hodín. Tu prišla istá samaritánska žena nabrat' si vody. Ježiš jej povedal: Daj sa mi napiť! Jeho učeníci totiž odišli do mesta nakúpiť potravu. Samaritánka mu povedala: Ako to, že ty, Žid, žiadaš odo mňa, Samaritánky, aby som sa ti dala napiť? Židia sa totiž so Samaritánmi nestýkajú. Ježiš jej nato povedal: Keby si vedela o Božom dare a kto je ten, čo ti hovorí: Daj sa mi napiť!, ty by si požiadala jeho a on by ti dal živú vodu. Žena mu povedala: Pane, ani vedro nemáš a studňa je hlboká; odkiaľ teda vezmeš tú živú vodu? Si azda väčší, ako náš otec Jákob, ktorý nám dal túto studňu a pil z nej on, jeho synovia i jeho dobytok? Ježiš jej povedal: Každý, kto pije z tejto vody, bude opäť smädný. Kto sa však napije z vody, ktorú mu dám ja, nikdy nevysmäдне. Ale voda, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody prúdiacej do večného života. Žena mu povedala: Pane, daj mi tej vody, aby som už nebola smädná a nemusela sem chodiť po vodu. On jej povedal: Choď, zavolaj si muža a príď sem! Žena mu odpovedala: Nemám muža. Nato jej Ježiš povedal: Správne si povedala: Nemám muža; lebo si mala piatich mužov a ten, ktorého máš teraz, nie je tvoj muž. To si povedala pravdu. Žena mu odpovedala: Pane, vidím, že si prorok. Naši otcovia sa klaňali Bohu na tomto vrchu, ale vy hovoríte, že v Jeruzaleme je miesto, kde sa mu treba klaňať. Ježiš jej odpovedal: Ver mi, žena, že prichádza hodina, keď sa nebudete klaňať Otcovi ani na tomto vrchu, ani v Jeruzaleme. Vy sa klaniate tomu, čo nepoznáte; my sa klaniame

tomu, čo poznáme, pretože spása je zo Židov. Ale prichádza hodina – a už je tu –, keď praví ctitelia budú sa klaňať Otcovi v Duchu a pravde. Ved' aj Otec hľadá takýchto ctiteľov. Boh je Duch a tí, čo sa mu klaňajú, musia sa klaňať v Duchu a pravde. Žena mu povedala: Viem, že prichádza Mesiáš, nazývaný Kristus; keď príde on, všetko nám oznámi. Ježiš jej povedal: Ja som to – ten, čo sa rozpráva s tebou. Vtom prišli jeho učeníci a divili sa, že sa rozpráva so ženou, ani jeden však nepovedal: Čo od nej chceš? alebo: Prečo sa s ňou rozprávaš? Žena tam nechala svoj džbán, odišla do mesta a hovorila ľuďom: Poďte sa pozrieť na človeka, ktorý mi povedal všetko, čo som robila! Nebude to Mesiáš? Vyšli teda z mesta a prišli k nemu. Medzitým ho učeníci prosili: Rabbi, jedz! On im však povedal: Ja mám jest' pokrm, o ktorom vy neviete. Tu si hovorili učeníci medzi sebou: Vari mu niekto priniesol jest'? Ježiš im povedal: Mojm pokrmom je plniť vôľu toho, čo ma poslal, a dokonáť jeho dielo. Vari nehovoríte i vy sami: Ešte štyri mesiace a príde žatva? Hovorím vám, zdvihnite oči a pozrite na polia, že sa už belejú k žatve! Žnec už dostáva mzdu a zbiera úrodu pre večný život, aby sa rozsievateľ aj žnec spolu radovali. Lebo v tomto má pravdu príslovie: Jeden rozsieva a druhý žne. Ja som vás poslal žať to, na čom ste nerobili. Iní sa namáhali a vy ste vstúpili do ich práce. Mnohí Samaritáni z toho mesta uverili v neho pre slovo ženy, ktorá svedčila: Povedal mi všetko, čo som robila. Keď teda prišli k nemu Samaritáni, prosili ho, aby ostal u nich. A ostal tam dva dni. A ešte omnoho viac ich uverilo pre jeho slovo. A žene povedali: Veríme už nie preto, čo si povedala; ved' sme sami počuli a vieme, že toto je naozaj Spasiteľ sveta.

Biblia. Slovenský ekumenický preklad s deuterokánonickými knihami.

Uvedenie do témy na rok 2015

*Ježiš jej povedal: Daj sa mi napíť!
(Ján 4, 7)*

1. Kto sa však napije z vody...

Cesta, spaľujúce slnko, únava, smäd... „Daj sa mi napíť!“ To je prosba všetkých ľudských bytostí. Boh, ktorý sa stal v Kristovi človekom (Ján 1, 14) a zriekol sa seba samého, aby mal účasť na našej ľudskej prirodzenosti (Filipanom 2, 6 – 7), je schopný požiadať samaritánsku ženu: „Daj sa mi napíť!“ (Ján 4, 7). Zároveň tento Boh, ktorý prichádza, aby sa s nami stretol, ponúka nám živú vodu: „... voda, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody prúdiacej do večného života“ (Ján 4, 14).

Stretnutie Ježiša so Samaritánkou je pre nás pozvaním, aby sme okúsili vodu z nejakej inej studne a tiež ponúkli niečo z toho, čo vlastníme. Rozdielnosť nás vzájomne obohacuje. Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov je výnimočnou príležitosťou na modlitbu, počúvanie a dialóg. Dáva nám možnosť spoznať bohatstvo a hodnoty, ktoré nachádzame u druhých, od nás odlišných, a tiež prosiť Boha za dar jednoty.

„Ktokoľvek sa napije z tejto vody, bude sa vracat' späť,“ hovorí brazílske príslovie, ktoré sa používa vždy, keď návštevník odchádza. Osviežujúci pohár vody, *chimarrãa*,¹ kávy či *tereré*,² je známkou pohostinnosti, dialógu a spolunažívania. Biblické gesto ponúknutia pohára vody tomu, kto prichádza (Matúš 10, 42) – ako spôsob privítania a vzájomného podelenia sa – je bežné vo všetkých regiónoch Brazílie.

Predkladané materiály a meditácie na biblický text tohoročného Týždňa modlitieb majú ľuďom a spoločenstvám pomôcť uvedomiť si dialogický rozmer Ježišovho projektu, ktorý voláme Božím kráľovstvom.

Text hovorí o tom, že spoznanie a pochopenie vlastnej identity je dôležité nato, aby pre nás identita druhých nebola hrozbou. Ak sa totiž necítíme ohrození, budeme schopní zažiť komplementárnosť tých druhých: samotný človek alebo samotná kultúra si nevystačia! Preto sa v slovách „daj sa mi napíť“ vynára obraz komplementárnosti: piť vodu zo studne niekoho iného je prvým krokom k tomu, aby sme okúsili iný spôsob života. To nás vedie k vzájomnej výmene darov, ktorými sa obohacujeme. Ak dary druhých odmietame, spôsobuje to veľké škody spoločnosti i Cirkvi.

V 4. kapitole Jánovho evanjelia je Ježiš prichádzajúcim, unaveným a smädným cudzincom. Potrebuje pomoc a pýta si vodu. Žena je vo svojej zemi; studňa patrí jej ľudu s vlastnou tradíciou. Má vedro a teda má prístup k vode. Ale aj ona je smädná. Stretá sa s Ježišom a ich rozhovor poskytuje obom nečakané možnosti. Ježiš neprestáva byť Židom len preto, že pije z vody, ktorú mu ponúkla Samaritánka. Samaritánka ostáva sama sebou, hoci prijme, čo jej Ježiš ponúka. Ak uznáme, že sa potrebujeme navzájom, komplementárnosť sa v našich životoch uskutoční tým najobohacujúcejším spôsobom. Žiadosť „daj sa mi napíť“ predpokladá, že tak Ježiš, ako aj Samaritánka si žiadajú to, čo jeden od druhého potrebujú.

¹ *Chimarrão* je v Južnej Brazílii tradičný zalievací nápoj. Pripravuje sa zaliatím suchých listov cez mýny paraguajskej vriacou vodou. Je tu bežným zvykom popíjať ho s priateľmi alebo s rodinou.

² *Tereré* je v zásade podobné na *chimarrão*, ale namiesto vriacej vody sa pri jeho príprave používa studená voda.

Táto žiadosť – „daj sa mi napit“ – nás núti uznať, že osoby, spoločenstvá, kultúry, náboženstvá a etniká sa potrebujú navzájom.

„Daj sa mi napit“ navyše implikuje etické konanie, ktoré uznáva, že pri uskutočňovaní poslania Cirkvi potrebujeme jedni druhých. Núti nás zmeniť svoj postoj a usilovať sa hľadať jednotu uprostred našej rozdielnosti, cez našu otvorenosť voči rôznym formám modlitby a kresťanskej spirituality.

2. Cirkevný a náboženský kontext Brazílie

Brazíliu možno považovať za veľmi náboženskú krajinu. Tradične je známa ako krajina, kde vzťahy medzi spoločenskými triedami a etnickými skupinami charakterizuje istá „srdečnosť“. Napriek tomu zažíva Brazília obdobie nárastu netolerantnosti, ktorá sa v krajnom prípade prejavuje až násilím, najmä voči menšinám a najzraniteľnejším skupinám: černochoom, mladým ľuďom, homosexuálom, vyznávačom afro-brazílskeho náboženstva, ženám a pôvodnému obyvateľstvu. Táto netolerantnosť bola dlhý čas skrytá. No na sviatok Našej Panej z Aparecidy, patrónky krajiny, vyšla na povrch a odhalila inú Brazíliu, keď 12. októbra 1995, jeden z biskupov novo-turíckej cirkvi rozbil sochu Našej Panej z Aparecidy, a to v priamom televíznom prenose zo slávnosti na štátnom kanáli. Odvtedy sa náboženská neznášanlivosť kresťanov prejavila aj pri ďalších udalostiach. Tiež sa udiali podobné incidenty netolerancie kresťanov voči iným náboženstvám, najmä afro-brazílskym a domorodým.

V pozadí takéhoto správania je myšlienka istého súperenia na „trhu“ s náboženstvami. Čoraz viac kresťanských spoločenstiev v Brazílii si osvojuje takýto vzájomný súperiaci postoj: súperia o miesto v masmédiách; súperia tiež o nových členov a verejné zdroje na väčšie podujatia. Pápež František na tento jav poukázal, keď napísal, že „duchovné zosvetštenie“ vedie niektorých kresťanov k vojnám s inými kresťanmi, ktorí stoja v ceste ich túžbe po moci, prestíži, potešení a ekonomickej istote (porov. *Evangelii gaudium* 98).

Situácia takéhoto náboženského súperenia ovplyvnila život tradičných kresťanských vyznaní, ktoré pociťujú úbytok alebo stagnáciu počtu svojich členov. Vzbudzuje to tiež predstavu, že silná a dynamická cirkev je cirkev, ktorá má veľký počet členov. Výsledkom je tendencia k tomu, že sa mnohé významné sektory tradičných cirkví dištancujú od úsilia o viditeľnú jednotu kresťanskej cirkvi.

Takéto trhovo zamerané kresťanstvo investuje do politických strán a v niektorých prípadoch vytvára aj svoje vlastné politické strany. Spája sa so špecifickými záujmovými skupinami, ako sú veľkí majitelia pôdy, agro-obchodníci a finančníci. Niekoľko pozorovateľov ide až tak ďaleko, že hovoria o konfesionalizme politického života, ktorý ohrozuje oddelenie štátu a cirkvi. Takto je ekumenická logika búrania múrov rozdelenia nahradená „korporativistickým“ myslením zameraným na ochranu záujmov jednotlivých denominácií.

Hoci oficiálne sčítanie ľudu ukázalo, že 86,8 % brazílskej populácie sa považuje za kresťanov, je v tejto krajine veľmi vysoká miera násilia. Takže veľký podiel kresťanov sa neprejavuje v nenásilnom správaní a rešpektovaní ľudskej dôstojnosti. Toto tvrdenie možno doložiť nasledujúcimi údajmi:

Násilie voči ženám: Medzi rokmi 2000 a 2010 bolo v Brazílii zavraždených 43 700 žien. 41% týchto žien, na ktorých bolo spáchané násilie, bolo utýraných v ich vlastných domovoch.

Násilie voči domorodému obyvateľstvu: násilie voči domorodému obyvateľstvu sa často spája s rozvojom hydroelektrární a rozširovaním agrobiznisu. Tieto dva projekty predstavujú v súčasnosti v krajine prevládajúci model rozvoja. Oba významnou mierou prispeli k tomu, že sa pomaly ohraničujú a znižujú autochtónne územia. V roku 2011 bolo v správe „Násilie voči domorodému obyvateľstvu Brazílie“, ktorú vydala Pastoračná komisia pre poľnohospodárstvo (CPT), spojená s Konferenciou katolíckych biskupov Brazílie, vymenovaných 450 developerských projektov, ktoré prebiehajú na domorodých územiach Brazílie. Tieto projekty sa nerealizujú po konzultácii s miestnym obyvateľstvom, ako to požaduje Dohovor 169 Medzinárodnej odborovej organizácie (ILO). Správa CPT verejne odsudzuje zavraždenie 500 domorodcov medzi rokmi 2003 a 2011; 62, 7% z nich v štáte Mato Grosso do Sul. Priemerne je ročne zavraždených 55,8 domorodcov.

Prekonávať netolerantnosť v jej rôznych podobách treba pozitívnym spôsobom: rešpektovaním odlišnosti a podporovaním dialógu ako trvalej cesty k zmiereniu a pokoju vo vernosti evanjeliu.

3. Hermeneutická voľba

Metodológia, ktorú prijalo CEBI (Ekumenické centrum biblických štúdií) a ktorá sa rýchlo rozšírila v Latinskej Amerike, sa nazýva kontextuálne čítanie Biblie. Predstavuje tak akademický, ako aj ľudový spôsob prístupovania k biblickému textu.

V tejto metodológii je pre akúkoľvek biblickú teológiu a interpretáciu východiskom denný život. Osvojili sme si Ježišov prístup z putovania do Emauz (porov. *Lukáš* 24, 13 – 24): Čo sa stalo? O čom sa rozprávate? Od konkrétneho kontextu sa prechádza k biblickému textu. Na tejto metodologickej ceste je Biblia lampou pre naše nohy a svetlom na našom chodníku (*Žalm* 119, 105). Bibliu si berieme ako reflektor, ktorý má osvietiť cestu nášho života. Biblický text nás učí a premieňa, takže môžeme vydávať svedectvo o Božej vôli v prostredí, v ktorom žijeme.

4. Cesta na osem dní

Cesta, ktorú navrhujeme na nasledujúcich osem dní, sa začína ohlasovaním a ďalej vedie k obvineniu, zrieknutiu sa a svedectvu. Týždeň sa začína zvestovaním Boha, ktorý nás stvoril na svoj obraz, na obraz trojjediného Boha, jedného v odlišnosti. Odlišnosť je teda súčasťou Božieho obrazu. Následne budú uvedené niektoré situácie hriechu, ktoré zavádzajú nespravodlivú diskrimináciu. V treťom kroku sa treba zriecť týchto hriešnych postojov, ktorých vylúčenie znamená ďalší krok k jednote Božieho kráľovstva. Nakoniec vydáme svedectvo o milosrdnom Bohu, ktorý je vždy ochotný nás prijať, i napriek našej nedokonalosti, a ktorého Svätý Duch nás poháňa k zmiereniu a jednote. Potom zažijeme Turíce spojené s mnohými darmi Ducha, ktoré vedú k uskutočneniu Božieho kráľovstva.

Príprava materiálov na Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov 2015

Dvaja hlavní organizátori, spoluzodpovední za Týždeň modlitieb, pozvali Národnú radu kresťanských cirkví Brazílie (CONIC), aby pripravila materiály na Týždeň modlitieb 2015. CONIC zostavila pracovnú skupinu vytvorenú z predstaviteľov svojich členských cirkví

a pridružených ekumenických organizácií, aby vypracovala tieto materiály. Pracovná skupina sa stretla vo februári a v apríli 2012, a svoju prácu dokončila v júli.

Medzinárodná komisia, ktorú zostavili dvaja hlavní organizátori, sa stretla v dňoch 22. – 27. septembra v São Paule v Brazílii, aby dokončila prípravu materiálov. Stretnutie sa konalo v hoteli Centro de Convenções Santa Mônica, situovanom v chudobnejšej oblasti na periférii São Paula. Hotel Santa Monica prevádzkovaný augustiniánmi a jeho konferenčné centrum bol už miestom viacerých sociálnych projektov v okolí podporovaných augustiniánmi.

Okrem edičnej práce na texte navrhnutom CONIC-om navštívila medzinárodná komisia Ekumenické centrum pre službu ľudovému vzdelávaniu a evanjelizácii (CESEP), kde sa jej členovia stretli s riaditeľom a študentmi tohto centra. Medzinárodná komisia venovala jedno zasadanie aj príspevku ekumenického hnutia (a osobitne Svetovej rady cirkví) k objasňovaniu porušovania ľudských práv počas rokov vojenského diktátorského režimu v Brazílii (1964 – 1985).

Medzinárodná komisia vyjadruje svoju vďaku fr. José Oscarovi Beozzovi, tímu a študentom CESEP-u, ako aj Anivaldovi Padilhovi a prof. Dr. Magalimu do Nascimento Cunha za často až dojemný spôsob, akým sa snažili pomôcť členom Medzinárodnej komisie lepšie pochopiť sociálny a cirkevný kontext témy Týždňa modlitieb 2015 a jeho modlitebné zdroje.

Medzinárodná komisia chce zvlášť poďakovať:

Národnej rade kresťanských cirkví Brazílie

Biskup Manoel João Francisco – predseda (rímskokatolík)
Presbyterka Elinete W. Paes Miller – druhá podpredsedníčka (presbyteriánka)
Rev. Romi Márcia Bencke – generálny sekretár (luterán)

Vďaka patrí aj biskupovi Franciscovi de Assis (anglikánovi), prvému podpredsedovi CONIC-u, za sprostredkovanie prvého kontaktu medzi CONIC-om a Svetovou radou cirkví v súvislosti s prípravou materiálov Týždňa modlitieb 2015.

Brazílskemu regionálnemu úradu Latinsko-americkej rady cirkví (CLAI)

Presbyter Darli Alves – generálny sekretár (presbyterián)

Ekumenickému centru biblických štúdií (CEBI)

Rev. Odja Barros – člen tímu (baptista)
Mr. Edmilson Schinelo – výkonný sekretár (rímskokatolík)
Dr. Paulo Ueti – poradca (anglikán)

Ekumenickému centru pre poradenstvo a formáciu

Mr. Cláudio Becker – poradca (luterán)

Osobitná vďaka patrí rev. Lusmarine Campos Garciovej (luteránka) a rev. Donaldovi Nelsonovi za anglický preklad textov.

* * *

Národná rada kresťanských cirkví Brazílie (CONIC) bola založená v roku 1982 a tvoria ju tieto cirkvi: Rímskokatolícka cirkev, Evanjelická cirkev luteránskeho vyznania v Brazílii (IECLB), Episkopálna anglikánska cirkev Brazílie, Spojená presbyteriánska cirkev a Sýrska ortodoxná cirkev Antiochie. Poslaním CONIC-u je *pracovať na jednote kresťanských cirkví v kontexte brazílskej reality a v jej konfrontácii s evanjeliom a požiadavkami Božieho kráľovstva*. Preto sa CONIC usiluje o podporu ľudskej dôstojnosti, ľudských práv a povinností, ktoré majú vyjadrovať vernosť evanjelióvemu posolstvu. Ciele CONIC-u sa týkajú podnecovania a rozvíjania ekumenických vzťahov medzi kresťanskými cirkvami a posilňovania ich spoločného svedectva pri podpore ľudských práv.

Okrem spomenutých členských cirkví sú pri CONIC-u bratsky afiliované ako členovia aj hlavné ekumenické skupiny:

Latinskoamerická rada cirkví (CLAI) bola zriadená v roku 1982 a jej cieľom je podporovať dialóg a spoluprácu medzi cirkvami a ekumenickými organizáciami a tým vytvárať priestor na dialóg medzi náboženstvami ako prostriedok na hľadanie jednoty, svedectva a služby.

Biblické študijné centrum (CEBI) vzniklo v roku 1979 a venuje sa prehĺbovaniu a upevňovaniu čítania Biblie medzi ľuďmi. Prostredníctvom metodológie ľudového čítania Biblie sa usiluje podporiť organizovanie a koordináciu skupín biblického čítania. Podporuje tiež spiritualitu zameranú na podporu života, najmä pokiaľ ide o najohrozenejšie a marginalizované sociálne skupiny brazílskej spoločnosti.

EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA

Uvedenie do bohoslužby

Táto predloha na ekumenickú bohoslužbu sa môže použiť jednak pri otvorení Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov, jednak pri iných vhodných príležitostiach, podľa rozhodnutia miestneho spoločenstva.

Na svojej ceste z Judey do Galiley si Ježiš slobodne zvolil, že pôjde cez Samáriu. Jeho cesta viedla popri studni Samaritánky, ktorá prichádzala po vodu. Brazílska ekumenická skupina, ktorá pripravila predlohu slávenia, nás pozýva, aby sme použili tieto dva symboly – symbol cesty a vody – ako obrazy viditeľnej jednoty kresťanov, za ktorú sa modlíme. Miestna skupina nás pozýva, aby sme sa zamysleli nad nasledujúcimi počiatocnými otázkami, ktoré charakterizujú toto slávenie:

Aká je cesta jednoty; cesta, na ktorú sa máme vybrať, aby svet mohol piť z prameňa života, ktorým je Ježiš Kristus?

Aká cesta jednoty umožní skutočné rešpektovanie našej rozdielnosti?

Na ceste jednoty existuje studňa s vodou: jednak s vodou, ktorú hľadal Ježiš, unavený po ceste, a tiež s vodou, ktorú on dáva a ktorá tryská do večného života. Voda, po ktorú každý deň chodila Samaritánka, je vodou, ktorá zahasí smäd a umožní púšti zakvitnúť. Voda, ktorú

dáva Ježiš, je vodou, nad ktorou sa vznáša Boží Duch; živou vodou, ktorou sme boli pokrstení.

Úryvok z Jánovho evanjelia (4, 1 – 42) je ústrednou témou Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov. Túto dlhú evanjelióvu pasáž môžu čítať viacerí ako dramatizáciu.

Podľa veľkosti zhromaždenia, ktoré sa zúčastňuje na slávení, existuje niekoľko možností na meditáciu:

- Rozhovor v malých skupinách zameraný na počiatočné otázky, po ktorom nasleduje návrat do zhromaždenia;
- homília alebo meditácia zameraná na evanjelium, ktorá vychádza z počiatočných otázok.

Cesta a studňa

Cesta v centrálnej lodi chrámu, kde sa koná slávenie, vedúca dopredu pred zhromaždenie, môže byť na zemi vyznačená a vyzdobená sviečkami, kvetmi, farebnými kusmi látky... V strede cesty je umiestnená veľká misa a pri nej krčahy s vodou. Tieto nádoby môžu byť rôzne, aby symbolizovali rôznorodosť zhromaždenia.

Celebrujúci môžu vytvoriť na tejto ceste procesiu. Keď pôjdu popri „studni“, predstaviteľ každej zo zúčastnených cirkví pomaly naleje vodu z jedného krčaha do misy. Táto voda z rôznych zdrojov je symbolom jednoty, ktorá je už prítomná, hoci nie úplne, a ktorá je skrytá pred našimi očami. Toto gesto by sa malo na začiatku slávenia krátko vysvetliť a možno k nemu niečo povedať v kázni.

Cesta sa môže použiť ako príprava na vyznanie hriechov. Z rôznych častí zhromaždenia prichádzajú ľudia na cestu, aby vyjadrili svoju prosbu o odpustenie.

Po požehnaní si účastníci vymenia znak pokoja a bratstva, prv ako odídu zo zhromaždenia a pôjdu na miesta, kde sa ich stretnutie dovíši v bratskom spolunažívaní.

Štruktúra bohoslužby

Poznámka: *Osobitnú pozornosť treba venovať tomu, aby sa zapojili aj osoby so zhoršeným sluchom a inak hendikepované osoby a aby sa mohli naplno zúčastniť na tomto slávení.*

Slávenie má päť častí

I. Prelúdium/Príprava

II. Otvorenie

- Privítanie a úvod do témy Týždňa modlitieb
- Vyznanie hriechov a *Kýrie*

III. Hlásanie evanjelia

IV. Odpovedáme vo viere a jednote

- Vyznanie viery
(*Možno použiť Nicejsko-carihradské, Apoštolské alebo iné vyznanie viery, napríklad používané pri obnove krstných sľubov.*)
- Prosebné modlitby
- Obetovanie
- Modlitba Pána (*recitovaná alebo spievaná*)

V. Požehnanie, znak pokoja a vyslanie

Záverečná pieseň

Poriadok bohoslužby

C: Celebrant

L: Lektor

V: Všetci

I. Prelúdium/Príprava

Na začiatku slávnosti sa zapália sviečky.

Privítanie a úvod do témy Týždňa modlitieb

Moderátor privíta účastníkov slávenia a uvedie tému modlitieb.

L: Prosím postavte sa a pripojte sa k spevu úvodnej piesne počas toho ako celebrujúci prichádzajú v procesii po vyzdobenej ceste. Keď prechádzajú popri „studni“, predstaviteľ každej z prítomných cirkví pomaly naleje vodu z džbánu do misy. Táto voda z rozličných zdrojov je symbolom jednoty, ktorá je reálna, hoci stále nie je dovŕšená.

Keď za zúčastňuje slávnosti málo ľudí, je možné vyzvať ich, aby sa predstavili a povedali, ku ktorej cirkvi patria.

II. Otvorenie

(pieseň o vode)

Pozvanie na modlitbu³

C: Všemohúci Bože, vdýchni do nás dych jednoty, ktorý nám pomôže uznať, že sme rozdielni.

V: **Vdýchni do nás toleranciu, v ktorej sa navzájom prijmem a vytvoríme spoločenstvo.**

C: Vdýchni do nás oheň, ktorý spája, čo je rozdelené, a uzdravuje, čo je choré.

V: **Vdýchni do nás milosť, ktorá prekoná nenávisť a oslobodí nás od násilia.**

³ Prevzaté z modlitby napísanej Inês de França Bento, in: Rubem Alves (Org), *CultoArte, Celebrando a Vida*, Pentecostes, Ed. Vozes, Petrópolis, RJ 2002, s. 21.

C: Vdýchni do nás život, ktorý umlčí a porazí smrť.

V: **Bud' blahoslavený, Bože milosrdenstva – Otec, Syn a Duch Svätý , ktorý robíš všetko nové. Amen!**

Vyznanie hriechov a Kýrie

C: V pokore, ako Božie deti a ako bratia a sestry v Kristovi, prijmime Božie milosrdenstvo a odpovedzme na Božie pozvanie, obnoviť všetky naše vzťahy.

L: Milosrdný Pane, tvoj Duch sa vznášal nad vodami, keď vzkĺčila a rozkvitla rozmanitosť. Vyznávame, že je pre nás ťažké prežívať rozdielnosť. Odpusť nám myšlienky, slová a skutky, ktorými sme poškodili jednotu v rôznosti.

V: **Pane, zmiluj sa...** (*spievané*) (*Senor, ten piedad de nosotros*)

L: Milosrdný Kriste, ty, ktorý si milosť a radosť zástupov, ktorý si poslucháč i učiteľ, ty vzbudzuješ novú nádej a uzdravuješ zo zranenia duše i tela. Vyznávame, že sme zlyhali, keď sme mali počúvať hlasy odlišné od tých našich; zlyhali sme, keď sme mali povedať slová prinášajúce uzdravenie a nádej, a keď svojím postojom naďalej vylučujeme tých, ktorí volajú po solidarite a priateľstve.

V: **Pane, zmiluj sa...** (*spievané*)

L: Milosrdný Pane, ty si prameňom všetkého stvorenia, večným a životodarným Slovom. Vyznávame, že sme nepočuli, ako tvoje stvorenie stená a volá po slobode a obnove. Pomôž nám, aby sme spolu kráčali a počúvali tvoj hlas vo všetkom živom, čo trpí a túži po uzdravení a starostlivosti.

C: Ó, Bože, prameň milosrdenstva a milosti, vylej na nás svoje odpustenie. Nech nás tvoja láska premení na zdroj živej vody, aby sa obnovila sila tvojho ľudu. Prosíme ťa skrze Krista, nášho Pána.

V: **Amen.**

(*Pieseň: Príd', Duchu Svätý.*) (*V origináli sú noty aj s textom – neznámy nápev možno nahradit' známou piesňou, napr. JKS č. 217, resp. ES č. 175 alebo č. 177*)

III. Hlásanie evanjelia

(*Spev aleluja.*) (*V origináli noty aj s textom.*)

Čítanie, alebo dramatizácia úryvku z Evanjelia podľa Jána 4, 1 – 42

Meditácia alebo homília

IV. Odpovedáme vo viere a jednote

Vyznanie viery

(*Možno použiť Nicejsko-carhradské, Apoštolské, alebo iné vyznanie viery napríklad používané pri obnove krstných sľubov.*)

Prosebná modlitba

Zhromaždenie môže spievať Kýrie na brazílsku domorodú melódiu Guaicuru Kýrie alebo si zvolíť inú melódiu. (V origináli noty aj s textom.)

L: Bože večného zľutovania, prosíme Ťa, daj každému z nás i našim spoločenstvám tvoje svetlo, aby sme sa stali ústretovejšími a chápacejšími voči druhým, a tak zmierňovali utrpenie v našom svete.

V: **Vypočuj nás, Bože lásky. Vypočuj toto naše volanie...** *(spievané)*

L: Bože večného zľutovania, nauč svoje deti, že láska, pohostinstvo a jednota sú prejavom toho, čo si nám zjavil, a čo si želaš pre ľudstvo.

V: **Vypočuj nás, Bože lásky. Vypočuj toto naše volanie...** *(spievané)*

L: Bože večného zľutovania, prosíme Ťa, daruj nám pokoj; uč nás a ved' nás, aby sme sa stali budovateľmi tolerantného a nenásilného sveta.

V: **Vypočuj nás, Bože lásky. Vypočuj toto naše volanie...** *(spievané)*

L: Bože večného zľutovania, ktorý si k nám prehovoril najskôr skrze stvorenie, potom skrze prorokov a nakoniec skrze svojho Syna, Ježiša Krista, daruj nám múdrosť, aby sme počúvali tvoj hlas, ktorý nás volá k jednote v našej rôznosti.

V: **Vypočuj nás, Bože lásky. Vypočuj toto naše volanie...** *(spievané)*

L: Bože večného zľutovania, v mene tvojho Syna, Ježiša Krista, nášho Pána, ktorý si vypýtal vodu od Samaritánky ako cudzinec, daj nám živú vodu, ktorá plynie do večného života.

V: **Vypočuj nás, Bože lásky. Vypočuj toto naše volanie...** *(spievané)*

Miestne spoločenstvo môže pridať ďalšie prosby.

Obetovanie darov

C: Ježiš nás učí obetovať svoj život na znak lásky a odpustenia. Bože, daj nech sa staneme živými obetami, zasvätenými službe tvojmu Slovu a tvojej milosti.

Obetné dary sa predstavia zhromaždeniu.

C: Bože, ktorý si s nami a kráčaš uprostred nás, daj nám dnes milostivo svoje svetlo a Ducha, aby sme mohli pokračovať vo svojom poslaní a naďalej verne prijímali a počúvali všetkých, najmä tých, ktorí sú od nás odlišní. Odstráň z našich srdc akékoľvek násilie a diskriminačné postoje, ktoré vylučujú a znehodnocujú ľudskú dôstojnosť tých druhých. Daj, aby sa naše cirkvi stali pohostinnými miestami, kde sa denne slávi a odpúšťa; kde vládne radosť a láskyplná neha, sila a viera, ktoré sú naším denným pokrmom, naším denným napredovaním v Ježišovi Kristovi.

V: **Amen.**

Poznámka: Miestne spoločenstvá pozývame, aby zorganizovali obetovanie darov podľa miestnej tradície. Navrhujeme, aby sa dary priniesli a umiestnili na farebnú látku pred oltár. Počas obetovania sa spieva pieseň, ktorú vyberie miestny organizačný tím.

Modlitba Pána *(recitovaná alebo spievaná)*

V. Požehnanie, znak pokoja a vyslanie

Požehnanie

C: Nech vás Pán Boh,
požehná a chráni,
nech naplní vaše srdce nežnosťou a vašu dušu radosťou,
vaše uši hudbou a vaše nozdry lúbeznou vôňou,
váš jazyk piesňou, ktorá vyjadruje nádej.

Nech Ježiš Kristus, živá voda,
je stále za vami, aby vás chránil,
pred vami, aby vás viedol,
po vašom boku, aby vás sprevádzal,
medzi vami, aby vás utešoval,
nad vami, aby vás žehnal.

Nech Duch, ktorý dáva život,
dýchne na vás, aby vaše myšlienky boli sväté;
koná vo vás, aby vaše skutky boli sväté;
príťahuje vaše srdce, aby ste milovali, čo je sväté;
posilňuje vás, aby vaša vôľa bránila, čo je sväté.

Nech si spraví príbytok vo vašom srdci,
zavlaží jeho suchotu, rozmrazí jeho chlad,
zapáli oheň svojej lásky v najhlbšom vnútri vašej duše
a udelí vám pravú vieru a pevnú nádej, úprimnú a dokonalú lásku.

V: **Amen.**

Znak pokoja

C: Nech nám Boh, ktorý nás učí prijímať sa navzájom a ktorý nás pozýva, aby sme praktizovali pohostinnosť, udelí pokoj a vyrovnanosť, aby sme stále napredovali na ceste kresťanskej jednoty.

Dajme si navzájom znak pokoja, aby sme išli v Kristovom pokoji.

Záverečná pieseň

* * *

BIBLICKÉ ZAMYSLENIA A MODLITBY NA OSEM DNÍ

1. deň

OHLASOVANIE

Musel prejsť cez Samáriu (Ján 4, 4)

<i>Genezis 24, 10 – 33</i>	Abrahámov sluha a Rebeka pri studni
<i>Žalm 42</i>	Ako laň dychtí po bystrinách
<i>2 Korint'anom 8, 1 – 7</i>	Veľkodušnosť cirkví v Macedónsku
<i>Ján 4, 1 – 4</i>	Musel prejsť cez Samáriu

Komentár

Ježiš a jeho učeníci išli z Júdey do Galiley. Samária je medzi týmito dvoma krajinami. V tej dobe však vládli voči Samárii a Samaritánom isté predsudky. Negatívna reputácia Samárie vychádzala z toho, že tam žila zmes rás a náboženstiev. Nebolo nezvyčajné, že sa použila alternatívna cesta, aby sa cestujúci vyhol vstupu na samaritánske územie.

Čo sa v Jánovom evanjeliu myslí tým, keď sa hovorí, že „musel prejsť cez Samáriu“? V tomto prípade ide skôr o Ježišovu voľbu, než o geografickú nevyhnutnosť. Ježiš „musel prejsť cez Samáriu“, lebo bolo nutné, aby sa stretol s tým, čo je iné, odlišné, čo sa často javí ako ohrozujúce.

Konflikt medzi Židmi a Samaritánmi bol starý. Predkovia Samaritánov sa odtrhli od južného kráľovstva, kde sa vyžadovala účasť na centrálnej bohoslužbe v Jeruzaleme (*Prvá kniha kráľov 12*). Neskôr, keď Asýrčania napadli Samáriu a odvliekli veľa miestnych obyvateľov, prišlo na toto územie mnoho cudzincov s ich bohmi či božstvami (*2. kniha kráľov 17, 24 – 34*). Pre Židov sa stali Samaritáni „zmiešaným a nečistým“ ľudom. Neskôr čítame v Jánovom evanjeliu, že keď chceli Židia zdiskreditovať Ježiša, obvinili ho takto: „*Nehovoríme vari dobre, že si Samaritán, a že si posadnutý zlým duchom?*“ (*Ján 8, 48*).

Samaritáni mali zasa, naopak, problém prijať Židov (*Ján 4, 8*). Zranenia z minulosti sa ešte zväčšili, keď okolo roku 128 pred Kristom židovský vodca Ján Hyrkán zničil chrám vybudovaný Samaritánmi na vrchu Gerazim, kde praktizovali svoj kult. Najmenej pri jednej príležitosti sa aj v Lukášovom evanjeliu uvádza, že Ježiš nebol vítaný v samaritánskom meste len z toho dôvodu, že išiel do Júdey (*Lukáš 9, 52*). Takže odpor voči dialógu bol na oboch stranách.

Ján jasne hovorí, že to Ježiš sa rozhodol „ísť cez Samáriu“; on ide aj k inému, nielen k svojmu ľudu. Takto nám ukazuje, že izolovanie sa od tých, ktorí sú iní, a nadväzovanie vzťahov len s tými, ktorí sú nám podobní, je sebapoškodzujúce ochudobňovanie. Práve dialóg s tými, ktorí sú odlišní, nám umožňuje rásť.

Otázky

1. Čo to pre mňa a moje spoločenstvo vo viere znamená, „musieť ísť cez Samáriu“?

2. Aké kroky urobila moja cirkev, aby sa stretla s inými cirkvami a čo sa tieto cirkvi jedna od druhej naučili?

Modlitba

Bože všetkých národov,
nauč nás ísť cez Samáriu, aby sme stretli svojich bratov a sestry z iných cirkví.
Daj, aby sme tam išli s otvoreným srdcom,
a mohli sa tak učiť od každej cirkvi a kultúry.
Vyznávame, že ty si zdrojom jednoty;
daruj nám jednotu, ktorú si pre nás želel Ježiš.
Amen.

2. deň

I. OBVINENIE

Ježiš bol ustatý z cesty, a tak si sadol k studni (Ján 4, 6)

<i>Genezis 29, 1 – 14</i>	Jakub a Ráchel pri studni
<i>Žalm 137</i>	Ako by sme mohli spievať Pánovi v cudzej krajine?
<i>1.Korint'anom 1,10 – 18</i>	Každý z vás hovorí: Ja som Pavlov! Alebo: Ja som Apollov!
<i>Ján 4, 5 – 6</i>	Ježiš bol ustatý z cesty

Komentár

Pred svojím stretnutím so Samaritánkou bol Ježiš v Júdei. Farizeji začali rozširovať, že Ježiš pokrstil viac učeníkov ako Ján. Pravdepodobne tieto reči zapríčinili isté napätie a nepokoj. Možno to bol dôvod, prečo sa Ježiš rozhodol odísť.

Keď Ježiš prišiel k studni, rozhodol sa tam zastaviť. Bol unavený po ceste. Jeho únava mohla tiež súvisieť s týmito rečami. Pokým oddychoval, prišla k studni po vodu Samaritánka. Toto stretnutie sa udialo pri Jakubovej studni: pre život a spiritualitu biblického ľudu to bolo symbolické miesto.

Rozhovor medzi Samaritánkou a Ježišom sa začal ohľadom kultového miesta. „Je to na tomto vrchu alebo v Jeruzaleme?“ pýta sa Samaritánka. Ježiš odpovedá: „... ani na tomto, ani v Jeruzaleme... praví ctitelia budú sa klaňať Otcovi v Duchu a pravde. Ved' aj Otec hľadá takýchto ctiteľov“ (Ján 4, 21 – 24).

Toto sa deje stále: namiesto spoločného hľadania jednoty sú vzťahy medzi cirkvami poznačené súperením a spormi. V ostatných rokoch to bola aj skúsenosť Brazílie. Spoločenstvá vychvaľovali svoje vlastné prednosti a výhody, aby pritiahli nových členov a zvýšili tak počet svojich prívržencov. Niektorí si mysleli, že čím väčšia je cirkev, čím väčší je počet jej členov, tým väčšia je jej moc, a že keď sa predstavujú ako jediní praví ctitelia, sú bližšie k Bohu. Výsledkom bolo násilie a neúcta voči ostatným náboženstvám a tradíciám. Takýto druh súťaživého marketingu vytvára jednak nedôveru medzi cirkvami, jednak stratu dôveryhodnosti kresťanstva ako celku v spoločnosti. Keď súperenie vzrastá, stáva sa „iné“ spoločenstvo nepriateľom.

Kto sú tí praví ctitelia? Praví ctitelia nepodľahnú súťaživému zmýšľaniu – kto je lepší a kto horší – ktoré zamorí vieru. Potrebujeme „studne“, na ktoré by sme sa mohli spoľahnúť, oddýchnuť si a opustiť spory, súťaženie a násilie; miesta, kde sa môžeme dozvedieť, že praví ctitelia sa klaňajú „v Duchu a pravde“.

Otázky

1. Aké sú hlavné dôvody súperenia medzi cirkvami?
2. Sme schopní nájsť spoločnú „studňu“, ku ktorej sa skloníme a pri ktorej si oddýchneme od našich sporov a súperenia?

Modlitba

Milosrdný Bože,
naše cirkvi majú často sklon podľahnúť logike súperenia.
Odpusť nám náš hriech opovážlivosti.
Už sme unavení touto potrebou byť stále prví.
Dovoľ nám oddýchnuť si pri studni.
Osviež nás vodou jednoty načerpanou zo spoločnej modlitby.
Nech nám tvoj Duch, ktorý sa vznášal nad vodami chaosu, daruje jednotu v našej rozdielnosti.
Amen.

3. deň

II. OBVINENIE

Nemám muža (Ján 4, 17)

2. kráľov 17, 24 – 34	Asýrsko dobylo Samáriu
Žalm 139, 1 – 12	„Hospodin, ty ma skúmaš a poznáš“
Rimanom 7, 1 – 4	„Zomreli ste zákonu skrze Kristovo telo“
Ján 4, 16 – 19	„Nemám muža“

Komentár

Samaritánka odpovedala Ježišovi: „Nemám muža“. Témou konverzácie je teraz manželský život tejto ženy. Ide tu o posun obsahu ich rozhovoru – od vody k manželovi. „*Chod', zavolaj si muža a príď sem!*“ (Ján 4, 16). No Ježiš vie, že žena mala päť manželov, a muž, ktorého má teraz, nie je jej manželom.

Aká je jej situácia? Požiadali o rozvod jej manželia? Bola vdovou? Mala deti? Takéto otázky nás prirodzene napadnú, keď sa zaoberáme týmto príbehom. No pritom sa zdá, že Ježiša zaujíma iná stránka ženinkej situácie; pozná jej život, no napriek tomu je otvorený voči nej, voči stretnutiu s ňou. Ježišovi nejde o moralistickú interpretáciu jej odpovede, no zdá sa, že ju chce nasmerovať vyššie, ponad ňu. V dôsledku toho sa ženin postoj k Ježišovi mení. Prekážky, ktoré predstavujú kultúrne a náboženské rozdiely, v tejto chvíli ustupujú do úzadia, aby uvoľnili miesto niečomu oveľa dôležitejšiemu: stretnutiu v dôvere. Ježišovo správanie nám tu umožňuje otvoriť nové výhľady a položiť si ďalšie otázky: otázky, ktoré sa týkajú postojov degradujúcich a marginalizujúcich ženy; a tiež otázky ohľadom našich odlišností,

ktorým dovoľujeme, aby nám stáli v ceste k jednote, o ktorú sa usilujeme a za ktorú sa modlíme.

Otázky

1. Nachádzame v našich spoločnostiach také situácie, ktoré vzbudzujú pohoršenie?
2. Aké je miesto a úloha žien v našich cirkvách?
3. Čo môžu naše cirkvi urobiť, aby zabránili násiliu a premohli násilie voči ženám a dievčatám?

Modlitba

Ó, ty, ktorý všetko presahuješ,
či vari ťa možno nazvať inak?
Ako ťa možno ospievať,
keď ťa žiadne slová nedokážu opísať!
Aký duch je schopný ťa zahliadnúť,
keď ťa žiadny rozum nemôže pochopiť.
Ty jediný si nepomenovateľný;
ty, ktorý si stvoril všetko, čo sa dá pomenovať slovami.
Ty jediný si nepoznateľný;
ty, ktorý si stvoril všetko, čo rozum môže spoznať.
Teba ohlasujú všetky stvorenia: tie, ktoré rozprávajú i ktoré sú nemé;
každé si ťa želá, každé vzdychá a túži po tebe.
A všetko, čo existuje, sa modlí k tebe;
a každé bytie, ktoré dokáže rozjímať o tvojom svete, vznáša k tebe tichý hymnus.
Maj s nami zľutovanie, ty, ktorý všetko presahuješ
a ktorého nemožno nazvať inak.
Amen

Modlitba sa pripisuje Gregorovi Naziánskemu

4. deň

ZRIEKNUTIE SA

Žena tam nechala svoj džbán (Ján 4, 28)

<i>Genezis 11, 31 – 12, 4</i>	Boh sľubuje Abrámovi veľké potomstvo a požehnanie
<i>Žalm 23</i>	Hospodin je môj pastier
<i>Skutky 10, 9 – 20</i>	„Čo Boh očistil, to ty nenazývaj poškvreným”
<i>Ján 4, 25 – 28</i>	Žena tam nechala svoj džbán

Komentár

Rozhovor medzi Ježišom a Samaritánkou ukazuje, že dialóg s odlišným, s cudzincom či neznámym, môže prinášať život. Ak by žena dodržiavala pravidlá svojej kultúry, bola by odišla, keď uvidela Ježiša bližieť sa k studni. V ten deň však z nejakého dôvodu nedodržala

zavedené pravidlá. Obaja, ona i Ježiš, porušili konvenčné schémy správania. Týmto porušením schém nám opäť ukázali, že je možné utvárať nové vzťahy.

Pokým Ježiš koná dielo, ktoré mu zveril Otec, Samaritánka zanecháva pri studni svoj džbán na vodu na znak toho, že môže vo svojom živote ísť ďalej: neobmedzuje ju úloha, ktorú jej spoločnosť vymedzila. V Jánovom evanjeliu je Samaritánka prvou osobou, ktorá ohlasuje Ježiša ako Mesiáša. Takéto „porušenie“ schém je nevyhnutné pre tých, ktorí chcú byť silnejší a múdrejší vo svojej viere.

To, že Samaritánka zanechala svoj džbán, znamená, že našla väčší dar, väčšie dobro ako je voda, a lepšie miesto v rámci svojho spoločenstva. Spoznala väčší dar, ktorý jej ponúkal tento cudzinec, Ježiš.

Je pre nás ťažké nájsť hodnotu, spoznať dobro či dokonca svätosť toho, ktorý je nám cudzí a patrí niekam inam. No spoznanie dobrotivity a svätosti darov, ktoré patria iným, je nevyhnutným krokom k viditeľnej jednote, o ktorú sa usilujeme.

Otázky

1. Stretnutie s Ježišom si vyžaduje, aby sme zanechali svoje džbány. Čo v našom prípade predstavujú tieto džbány?
2. Aké hlavné prekážky nám v tom bránia?

Modlitba

Bože lásky,
daj, aby sme sa od Ježiša a Samaritánky naučili,
že stretnutie s druhým, s cudzincom, otvára pred nami horizonty milosti.
Pomôž nám vidieť ponad naše obmedzenia a objasniť nové výzvy.
Pomôž nám premôcť strach pri nasledovaní výzvy tvojho Syna.
O to ťa prosíme v mene Ježiša Krista.
Amen.

5. deň

OHLASOVANIE

Ani vedro nemáš a studňa je hlboká (Ján 4, 11)

Genezis 46, 1 – 7

Boh hovorí Jákobovi, aby sa nebál odísť do Egypta

Žalm 133

Aké je dobré a milé, keď sú bratia spolu

Skutky 2, 1 – 11

Deň Turíc

Ján 4, 7 – 15

Ani vedro nemáš a studňa je hlboká

Komentár

Ježiš potrebuje pomoc. Po dlhej ceste sa objaví únava. Vyčerpaný horúčavou poludnia, pociťuje hlad a smäd (porov. *Ján 4, 6*). Ježiš je navyše cudzinec; nachádza sa na cudzom území a studňa patrí ženinmu ľudu. Ježiš je smädný a Samaritánka pripomína, že nemá vedro, aby si nabral vodu. Potrebuje vodu, potrebuje jej pomoc: každý potrebuje pomoc!

Mnohí kresťania sú presvedčení, že len oni majú všetky odpovede, a preto od nikoho nepotrebujú pomoc. Veľa stratíme, ak zostaneme pri takomto názore. Nikto z nás nemôže dosiahnuť na dno studne božského, a preto si viera vyžaduje, aby sme sa stále hlbšie ponárali do tohto tajomstva. Nemôžeme to však urobiť, ak sa budeme izolovať. Potrebujeme pomoc našich kresťanských bratov a sestier. Iba tak budeme môcť preniknúť do hĺbok Božieho tajomstva.

Spoločným bodom našej viery, bez ohľadu na to, ku ktorej cirkvi patríme, je to, že Boh je nepochopiteľným tajomstvom. Hľadanie jednoty medzi kresťanmi nás privádza k uznaniu, že žiadne spoločenstvo nemá všetky prostriedky nato, aby dosiahlo hlboké vody božstva. Potrebujeme vodu, potrebujeme pomoc: každý potrebuje pomoc! Čím viac rastieme v jednote, požičiavame si navzájom vedrá a zväzujeme kúsky našich povrazov, tým hlbšie načierame do studne božského.

Brazílska domorodá tradícia nám hovorí, že múdrosti sa máme priučiť od starších a zvedavosti a nevinnosti od detí. Keď už sme pripravení akceptovať to, že potrebujeme jedni druhých, staneme sa akoby deťmi, otvorenými učiť sa. A takto sa pred nami otvorí aj Božie kráľovstvo (porov. *Mt* 18, 3). Musíme konať, ako konal Ježiš. Musíme sa iniciatívne vybrať do cudzej krajiny a stať sa cudzincami, chovajúc túžbu učiť sa od tých, ktorí sú iní.

Otázky

1. Pamätáte si situácie, v ktorých vaša cirkev pomohla inej cirkvi, alebo naopak, vám pomohla iná cirkev?
2. Zdráha sa vaša cirkev prijať pomoc od inej cirkvi? Ako sa možno zbaviť týchto zábran?

Modlitba

Bože, prameň živej vody,
pomôž nám pochopiť, že čím viac kúskov našich povrazov zviažeme,
tým hlbšie naše vedrá dosiahnu do tvojich božských vôd!
Daj, aby sme pravdivo spoznali,
že dary druhých sú prejavom tvojho nevyspytateľného tajomstva.
A daj, aby sme si spoločne sadli k studni
a napili sa z tvojej vody,
ktorá nás zhromažďuje v jednote a pokoji.
Prosíme ťa o to v mene tvojho Syna, Ježiša Krista,
ktorý požiadal Samaritánku, aby mu dala vodu, lebo bol smädný.
Amen.

6. deň

SVEDECTVO

Ježiš povedal: „Ale voda, ktorú mu dám, stane sa v ňom prameňom vody prúdiacej do večného života” (*Ján 4, 14*)

Exodus 2, 15 – 22

Mojžiš pri midjánskej studni

Žalm 91

Pieseň tých, ktorí bývajú v úkryte Najvyššieho

1 Jánov 4, 16 – 21

Dokonalá láska vyháňa strach

Komentár

Rozhovor, ktorý sa začína tým, že Ježiš prosí o vodu, sa stáva dialógom, v ktorom Ježiš prisľubuje vodu. Neskôr, v tom istom evanjeliu, Ježiš opäť žiada nápoj. „Žízňim“, hovorí na kríži. A na kríži sa Ježiš stáva tým sľúbeným prameňom vody, keď vyteká z jeho prebodnutého boku. Túto vodu, tento život prijímame od Ježiša v krste. V nás sa potom stáva vodou, životom, ktorý v nás vyvierá, aby sme ho dávali a delili sa oň s druhými.

Tu je svedectvo brazílskej ženy, ktorá pila z tejto vody a v ktorej sa táto voda stala prameňom:

Sestra Romi, zdravotná sestra z Campo Grande, bola pastorkou turíčnej tradície (Pentecostal tradition). V istý nedeľný večer v jednej chatrči v jej susedstve, šesťnásťročné domorodé dievča Semei úplne samo porodilo chlapca. Našli ju na zemi, celú krvavú. Sestra Romi ju vzala do nemocnice. Začalo sa pátranie po tom, kde je Semeina rodina. Našli ju, no oni sa k nej nechceli priznať. Semei a jej dieťa nemali kam ísť. Sestra Romi si ich vzala k sebe, do svojho skromného príbytku. Nepoznala Semei a v Campo Grande vládnu voči domorodému obyvateľstvu veľké predsudky. Semei mala naďalej veľké zdravotné problémy, ale veľkodušnosť sestry Romi spôsobila, že aj ďalší susedia prejavili rovnakú ochotu pomôcť.

Istá mladá mamička, katolíčka Veronika, kojila Semeino dieťa, pretože ona nemohla. Semei pomenovala svojho syna Lukáš Natanael a po istom čase sa s ním mohla odsťahovať z mesta na farmu. Nikdy však nezabudla na láskavú pomoc sestry Romi a jej susedov.

Voda, ktorú dáva Ježiš, voda sestry Romi, ktorú prijala v krste, sa v nej stala prameňom živej vody pre Semei a jej dieťa. Jej svedectvo povzbudilo Rominých susedov, aby sa rovnaká krstná voda stala v nich prameňom a zdrojom živej vody. Voda krstu prúdiaca do života sa stáva aktívnym ekumenickým svedectvom kresťanskej lásky, predchuťou večného života, ktorý nám sľúbil Ježiš.

Potrebujeme takéto konkrétne gestá, ako sú tieto skutky obyčajných ľudí, aby sme rozvíjali bratské spoločenstvo. Ony svedčia o evanjeliu a význame ekumenických vzťahov.

Otázky

1. Ako interpretujete Ježišove slová, že cez neho sa môžeme stať „prameňom vody prúdiacej do večného života“ (Ján 4, 14)?
2. Kedy ste zažili, že kresťania boli prameňmi živej vody pre vás a pre druhých?
3. K akým situáciám vo verejnom živote by sa mali cirkvi jednohlasne vyjadriť, aby sa stali prameňmi živej vody?

Modlitba

Trojediný Bože,
daj, aby sme sa stali svedkami tvojej lásky,
nasledujúc Ježišov príklad.
Daj, aby sme sa stali nástrojmi spravodlivosti, pokoja a solidarity.

Nech nás tvoj Duch pohýna ku konkrétnym skutkom, ktoré sú zdrojom jednoty.
Nech sa múry rozdelenia premenia na mosty.
O to ťa prosíme v mene Ježiša Krista a v jednote s Duchom Svätým.
Amen.

SVEDECTVO

7. deň „Daj sa mi napit’!“ (Ján 4, 7)

<i>Numeri</i> 20, 1 – 11	Izraeliti v Meríbe
<i>Žalm</i> 119, 10 – 20	„Na tvoje slovo nezabúdam“
<i>Rimanom</i> 15, 2 – 7	Nech vám Boh... dá žiť vo vzájomnej harmónii
<i>Ján</i> 4, 7 – 15	„Daj sa mi napit’!“

Komentár

Kresťania by mali byť presvedčení o tom, že stretnutie a výmena skúseností s druhými, aj s tými, ktorí sú inej náboženskej tradície, nás môže zmeniť a môže nám pomôcť načriť do hĺbky studne. Keď pristupujeme k tým, ktorí sú pre nás cudzí, s túžbou napit’ sa z ich studne, otvárame sa pre „Božie zázraky“, ktoré ohlasujeme.

Na púšti bol Boží ľud bez vody a Boh poslal Mojžiša a Árona, aby priniesli vodu zo skaly. Často Boh plní naše potreby podobne prostredníctvom druhých. Keď voláme v našej núdzi k Bohu – ako Samaritánka, ktorá prosila Ježiša „Pane, daj mi z tej vody“ – Boh už možno odpovedal na naše prosby tým, že do rúk našich susedov vložil to, o čo ho prosíme. A tak sa musíme obrátiť aj k nim s prosbou, „daj sa mi napit’“.

Niekedy spočíva odpoveď na naše potreby už v živote a dobrej vôli ľudí okolo nás. Od Guarancov, americko-indiánskeho ľudu Brazílie sa dozvedáme, že v ich jazyku neexistuje ekvivalent pojmu „náboženstvo“, chápaného oddelene od ostatného života. Výraz, ktorý sa zvyčajne používa na jeho označenie, doslovne znamená „náš dobrý spôsob bytia“ (*ñande reko katu*). Tento výraz sa vzťahuje na celý kultúrny systém, ktorý zahŕňa aj náboženstvo. Náboženstvo je teda súčasťou guaranskej kultúry; je ich spôsobom zmýšľania a bytia (*teko*). Týka sa všetkého, čím je možné zlepšiť spoločnosť alebo prispieť k jej rozvoju a čo vedie k jej „dobrému spôsobu bytia“ (*teko katu*). Guaranský ľud nám pripomína, že kresťanstvo sa najskôr nazývalo „cestou“ (*Skutky* 9, 2). „Cesta“ alebo „náš dobrý spôsob bytia“ je Boží spôsob ako priniesť harmóniu do všetkých oblastí nášho života.

Otázky

1. Ako sa vaše chápanie a skúsenosť Boha obohatilo stretnutím s inými kresťanmi?
2. Čo sa môžu kresťanské spoločenstvá naučiť z domorodej múdrosti alebo z iných náboženských tradícií vo vašom regióne?

Modlitba

Bože života,

ty, ktorý sa staráš o všetko stvorenie
a voláš nás, aby sme sa otvorili spravodlivosti a pokoju,
daj, nech naša bezpečnosť nezávisí od zbraní, ale od vzájomného rešpektu;
nech našou silou nie je násilie, ale láska;
nech naším bohatstvom nie sú peniaze, ale to, že sa jedni s druhými delíme;
nech našou cestou nie je ctižiadosť, ale spravodlivosť;
nech naším víťazstvom nie je odplata, ale odpustenie;
nech sa naša jednota nerealizuje v úsilí o moc,
ale v pokornom svedectve, keď konáme tvoju vôľu.
Daj, nech v otvorenosti a dôvere chránime dôstojnosť všetkého stvorenia,
majúc dnes a navždy spoločnú účasť na chlebe solidarity, spravodlivosti a pokoja.
O to ťa prosíme v mene Ježiša, tvojho svätého Syna, nášho brata,
ktorý bol obeťou ľudského násillia, no už z výšky svojho kríža nám všetkým odpustil.
Amen.

(Prevzaté z modlitby pochádzajúcej z ekumenickej konferencie v Brazílii, ktorá vyzývala na odstránenie chudoby, čo je prvý krok na ceste cez spravodlivosť k pokoju).

8. deň **SVEDECTVO** **Mnohí uverili v neho pre slovo ženy (Ján 4, 39)**

<i>Exodus</i> 3, 13 – 15	Mojžiš pri horiacom kre
<i>Žalm</i> 30	Hospodin nás zachoval pri živote
<i>Rimanom</i> 10, 14 – 17	„Aké krásne sú nohy tých, ktorí prinášajú radostnú zvest“
<i>Ján</i> 4, 27 – 30.39 – 40	Mnohí uverili v neho pre slovo ženy

Komentár

S premeneným srdcom vychádza Samaritánka na misiu. Ohlasuje svojmu ľudu, že našla Mesiáša. Mnohí uverili v Ježiša, „pre slovo ženy“ (*Ján* 4, 39). Sila jej svedectva vychádza z premeny jej života, ktorú spôsobilo stretnutie s Ježišom. Vďaka svojej otvorenosti spoznala v cudzincovi „prameň vody prúdiacej do večného života“ (*Ján* 4, 14).

Misie sú kľúčovým prvkom kresťanskej viery. Každý kresťan je povolaný ohlasovať Pánovo meno. Pápež František povedal misionárom: „Kdekoľvek pôjdete, urobíte dobre, ak si budete vždy myslieť, že Boží Duch tam prišiel už pred vami“. Misie nie sú prozelytizmom. Tí, ktorí skutočne ohlasujú Ježiša, sa približujú k druhým v láskyplnom dialógu, otvorenom pre vzájomné poučenie a rešpektujúcom rozdiely. Naše poslanie si od nás vyžaduje, aby sme sa naučili piť zo živej vody bez toho, že sa zmocníme studne. Studňa nám nepatrí. Skôr čerpáme život zo studne, studne živej vody, ktorú nám dal Kristus.

Naše poslanie musíme plniť slovami i svedectvom. Usilujme sa prežívať, čo hlásame. Nebohý brazílsky arcibiskup Helder Camara raz povedal, že mnohí sa stali ateistami preto, že boli sklamaní veriacimi ľuďmi, ktorí nepraktizovali to, čo hlásali. Svedectvo ženy priviedlo jej spoločenstvo k viere v Ježiša, pretože jej bratia a sestry videli súlad medzi jej slovami a jej

vlastnou premenou. Ak sú naše slová a svedectvo autentické, svet ich bude počúvať a uverí. „Ako uveria v toho, o ktorom nepočuli?“ (Rim 10, 14).

Otázky

1. Aký je vzťah medzi jednotou a misiami?
2. Poznáte ľudí vo vašom spoločenstve, ktorých životný príbeh je svedectvom o jednote?

Modlitba

Bože, prameň živej vody,
daj, aby sme svedčili o jednote našimi slovami i životmi.
Pomôž nám pochopiť, že nie sme vlastníčkmi studne,
a daj nám múdrosť, aby sme jedni i druhí uznali, že sme dostali tú istú milosť.
Premeň naše srdcia a naše životy,
aby sme sa mohli stať skutočnými nositeľmi dobrej zvesti.
Daj, aby stretnutie s naším blízkym
bolo vždy stretnutím s tebou.
O to ťa prosíme v mene tvojho Syna, Ježiša Krista,
v jednote s Duchom Svätým.
Amen

EKUMENICKÁ SITUÁCIA V BRAZÍLII

Ekumenické hnutie v Brazílii má korene v skúsenosti zo spolupráce medzi protestantskými misionárskymi organizáciami rôznych denominácií, ktoré pôsobia v krajine od 19. storočia. Presbyteriánsky pastor Erasmo Braga, povzbudený touto spoluprácou medzi protestantmi, položil základy Evanjelikálnej aliancie (Evangelical Alliance) a organizácie Kresťanské úsilie (Christian Effort). Obe inštitúcie mali za cieľ podporiť jednotu medzi rôznymi protestantskými skupinami a tiež spoluprácu v oblasti hlásania evanjelia a v oblasti vzdelávania. Zároveň sa zaviazali, že budú zachovávať republikánsky princíp rovnosti náboženstiev.

V roku 1916 významne podporil tieto iniciatívy Kongres v Paname,⁴ ktorý sa venoval misijnej spolupráci medzi kresťanskými denomináciami v Latinskej Amerike. Následne bola zriadená Brazílska komisia pre spoluprácu, v ktorej sa združilo devätnásť cirkevných spoločenstiev, vrátane cirkví, misionárskych spoločností a ďalších evanjelikálnych organizácií.

V roku 1934 bola vytvorená Evanjelikálna konfederácia Brazílie (CEB) s cieľom podporovať ekumenické hnutie, ktorá neskôr zohrala dôležitú úlohu pri podpore myšlienok Svetovej rady

⁴ Kongres v Paname sa konal na protest proti Medzinárodnej misionárskej konferencii v Edinburgu (1910), na ktorú neboli prizvané misijné združenia aktívne v Latinskej Amerike, keďže niektoré získavali stúpencov z iných kresťanov v regióne. Na základe viacerých správ o tomto kongrese Hans-Jürgen Prien poznamenal, že Kongres v Paname znamenal koniec najhorlivejších protestantských misií v Latinskej Amerike a povzbudil ku kritickému zamysleniu sa nad protestantskými misiami v prevažne rímskokatolíckom prostredí (TIEL, 1998, s. 43). Po tomto kongrese nasledovalo niekoľko regionálnych konferencií, ktoré diskutovali o misijnej spolupráci v Latinskej Amerike.

cirkví. Na vytvorení CEB sa podieľali Metodistická cirkev, Episkopálna cirkev, Presbyteriánska cirkev Brazílie a nezávislá Presbyteriánska cirkev Brazílie. V roku 1959 sa k nim pridala Evanjelická cirkev luteránskeho vyznania v Brazílii, v roku 1963 Foursquare Gospel Church a v 1968 Pentekostálna cirkev Brazílie pre Krista.

CEB pripisovala veľkú dôležitosť misiám, čo viedlo k vytvoreniu Rady pre vzťahy medzi vierovyznaniami, ktorá mala za úlohu koordinovať misionársku prácu vykonávanú rôznymi misijnými organizáciami, aby sa tak zabránilo zbytočnej duplikácii síl a súpereniu medzi rôznymi organizáciami a cirkvami.

Ďalšou veľmi známou súčasťou práce CEB⁵ boli jej obežníky, ktoré sa týkali sociálnych problémov v Brazílii; hovorili napríklad o potrebe pozemkovej reformy, zlepšenia vzdelávania, kurzov gramotnosti a kampaní v núdzových situáciách.

Dôležitú úlohu v tomto úsilí reflektovať sociálnu zodpovednosť cirkví v brazílskom kontexte zohrali mládežnícke cirkevné hnutia. Významnou udalosťou, ktorá podporila tieto iniciatívy, bola Svetová konferencia kresťanskej mládeže, ktorá sa konala koncom 40. rokov v Osle. Na tejto konferencii sa mladí Brazílčania dozvedeli o nových biblických a teologických smeroch z Európy a USA.

Významným faktorom pre rozvoj teológie „sociálneho evanjelia“ a postupné organizovanie skupín venujúcich sa čítaniu a kontextuálnej interpretácii Biblie, ktoré boli schopné nadviazať dialóg s reálnym životom, bolo väčšie zapájanie sa mladých Brazílčanov do medzinárodných kresťanských hnutí, ako je napríklad Svetová federácia študentských kresťanských hnutí (WSCF). Cirkvi boli totiž prinútené zaoberať sa témami týkajúcimi sa sociálnych a ekonomických konfliktov, ktoré sa objavovali v diskusiách v týchto skupinách.

Tento kvasný proces zosilnel pod vplyvom amerického teológa Richarda Shaulla, ktorý bol priekopníkom vo formulovaní „teológie revolúcie“. Rovnako príklad francúzskych katolíckych kňazov, ktorí sa odhodlali žiť po boku chudobných, inšpiroval mnohých mladých brazílskych kresťanov. Vyvstala potreba vypracovať teológiu, ktorá by zohľadňovala tak brazílsku kultúru, ako aj problémy brazílskej spoločnosti.

Vytvorením Sekcie CEB pre sociálnu zodpovednosť cirkvi v r. 1953 sa táto potreba ešte prehĺbila. Cieľom novej sekcie bolo študovať dosahy viery na národnej úrovni a vyhodnocovať sociálnu a evanjelizačnú činnosť s ohľadom na spoločenskú a politickú situáciu. Výsledkom bolo zorganizovanie štyroch národných konferencií zameraných na analýzu reálnej situácie v krajine a stanovenie budúcich vyhládok z protestantskej perspektívy.

Tieto štyri konferencie sa zaoberali nasledujúcimi témami: Sociálna zodpovednosť cirkvi (1955), Skúmanie sociálnej zodpovednosti cirkvi (1955), Prítomnosť cirkvi v rozvoji vlastníctva (1960) a Ježiš Kristus a brazílsky revolučný proces (1962). Tretiu a štvrtú konferenciu možno považovať za otvorenie dialógu s Rímskokatolíckou cirkvou, ktorá sa tiež zapojila do diskusie o sociálnych a politických problémoch krajiny.

⁵ CEB sa zúčastnil aj na Latinskoamerických evanjelických konferenciách (CELA), z ktorých bola najdôležitejšia CELA II, ktorá sa konala v Lime v r. 1961. Na tejto konferencii sa zišlo 220 predstaviteľov z 34 latinskoamerických denominácií. Z výboru konferencie v Lime vznikla Latinskoamerická komisia pre evanjelické kresťanské vzdelávanie (CELADEC) a Komisia cirkvi a spoločnosť v Latinskej Amerike (ISAL). Najmä táto komisia bola neskôr veľmi dôležitá pri podpore ekumenizmu v Brazílii.

Rozvoj ekumenického hnutia v 50. a 60. rokoch bol poznačený kritickým pohľadom na prevažujúci model ekonomického vývoja. Konceptia „pokroku“ alebo „industrializácie“ sa používala na ospravedlnenie zhromažďovania bohatstva niekoľkými, pričom väčšina populácie nemala prístup k vyrábaným tovarom a vytvorenému bohatstvu. Ekumenický prístup k misiám a sociálnym otázkam navrhnutý na štyroch konferenciách našiel odozvu aj v Rímskokatolíckej cirkvi. Isté katolícke periodikum dokonca publikovalo závery z týchto konferencií. Teologická reflexia sociálnej zodpovednosti Cirkvi prispela k rozvíjajúcemu sa ekumenickému hnutiu ako projekt jednoty medzi cirkvami, ktorý spája hlásanie evanjelia a sociálnu angažovanosť.

Po vojenskom prevrate v roku 1964 sa CEB postupne rozpadla. Napriek tomu sa ekumenická činnosť, ktorú konfederácia podporovala, úplne nevytratila. Po Druhom vatikánskom koncile sa Rímskokatolícka cirkev v Brazílii čoraz viac otvárala dialógu s inými kresťanmi a bola si viac vedomá spoločenskej zodpovednosti. Zoči-voči politickým represiám sa doktrinálne odlišnosti, ktoré cirkvi rozdeľovali, stávali menej významnými než naliehavé sociálne problémy, ktorým čelil brazílsky ľud, a to prispelo k prebudeniu ekumenického hnutia.

V kontexte vojenskej diktatúry začali ekumenické skupiny protestantov a rímskokatolíkov, zahrnujúce aj nekresťanov, podporovať ľudské práva, odsudzovať mučenie a presadzovať demokratickú otvorenosť. Tieto ekumenické koalície posilnili iné skupiny a projekty, ktorých cieľom bolo podporovať spoločenské hodnoty súvisiace s ľudskými právami. To bolo základom projektu *Brasil Nunca Mais* (Brazília, nikdy viac), ktorý v 80. rokoch spoločne vypracovala Svetová rada cirkví a arcidiecéza São Paulo. Koordinátormi boli presbyteriánsky pastor Jaime Wright a arcibiskup São Paola, kardinál Paul Evaristo Arns. Projekt sa usiloval zabrániť zničeniu právnych dokumentov o politických zločinoch pred pádom vojenskej diktatúry a zhromaždiť informácie o mučení vykonávanom počas politického prenasledovania. Bola tu nádej, že odhalenie potláčania ľudských práv armádou zohrá v brazílskej spoločnosti výchovnú úlohu.

V centre pozornosti ekumenického hnutia v Brazílii naďalej ostali zvlášť situácie útlaku a téma ľudských práv. V tomto zmysle je dôležité zdôrazniť príspevok teológov z rozličných cirkví, ktorí sa stotožnili s ekumenickým hnutím. Napríklad ekumenická spolupráca v biblických štúdiách podnietila diskusiu o situácii žien v spoločnosti a v Cirkvi.

Od roku 1975 začali predstavitelia Rímskokatolíckej cirkvi a Evanjelickej cirkvi luteránskeho vyznania v Brazílii, ako aj Episkopálnej anglikánskej cirkvi a Metodistickej cirkvi spoločne uvažovať o zriadení Národnej rady cirkví. Ich predstava sa stala skutočnosťou v roku 1982, keď bol vytvorený CONIC. Pre celé ekumenické hnutie v Brazílii predstavuje Národná rada cirkví ekumenizmus na inštitucionálnej úrovni, ktorý sa usiluje podporiť základnú jednotu medzi členskými cirkvami. Okrem iných ďalších úloh má za cieľ nabádať cirkvi k tomu, aby všetky oblasti ich pastoračnej činnosti mali ekumenický rozmer.

V dosť zložitej náboženskej situácii v Brazílii sa CONIC usiluje podporovať dialóg medzi kresťanskými cirkvami a ostatnými náboženstvami. Uprostred narastajúcej náboženskej neznášanlivosti sa zapája do mnohých diskusných fór, ktoré sa usilujú minimalizovať vplyv náboženského fundamentalizmu. Vedúcu úlohu zohráva CONIC napríklad v diskusii o vzťahoch medzi cirkvou a spoločnosťou, kde sa debatuje predovšetkým o potrebe regulovať vzťahy medzi organizáciami občianskej spoločnosti a štátom. CONIC vstúpil aj do vzťahov spájajúcich náboženské skupiny a hnutia angažujúce sa v boji za ľudské práva a tiež

intervenujúce v konfliktných situáciách, kde sa tieto práva potláčali, pričom sa usiloval povzbudiť teologickú reflexiu o rôznych spoločenských názoroch a témach.

Jednou z najvýznamnejších aktivít CONIC-u je každoročné slávanie Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov. Toto podujatie podporili aj tri pôstne kampane, sponzorované Konferenciou katolíckych biskupov Brazílie, ktoré sa konali v rokoch 2000, 2005 a 2010 v ekumenickom duchu. Štvrtá kampaň sa bude konať v roku 2016.

Je dôležité zdôrazniť, že brazílske ekumenické hnutie zahŕňa veľký počet skupín a organizácií ako je brazílska sekcia Latinskoamerickej rady cirkví (CLAI), Centrum biblických štúdií (CEBI), Ekumenické centrum služby hlásania evanjelia a ľudového vzdelávania (CESEP), ako aj inštitúcie ako je Ekumenická koordinácia služieb (CESE) a Koinonia – ekumenická prítomnosť a služba. Tieto inštitúcie sa schádzajú na platforme Akčné fórum Brazílie, kde prerokúvajú hlavné stratégie ekumenického hnutia a rozhodujú o nich. Existuje tu tiež hnutie Bratstvo kresťanských cirkví (Dom zmierenia), ktoré organizuje stretnutia a študijné kurzy pre rôzne cirkvi, vydavateľstvá a univerzity. Svedectvo o jednote sa vydáva pri rôznych príležitostiach, keď sa usilujeme zmeniť štruktúry, ktoré spôsobujú násilie a vzdávajú nás od Božieho kráľovstva, od kráľovstva spravodlivosti a pokoja (*Rim 14, 17*).

* * *

Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov

Témy rokov 1968 – 2015

V roku 1968 sa po prvýkrát začali používať materiály, ktoré spoločne pripravila Komisia pre vieru a poriadok Svetovej rady cirkví v spolupráci s Pápežskou radou na podporu jednoty kresťanov.

- 1968 – Na chválu jeho slávy (*Efezanom 1, 14*)
To the praise of his glory
Pour la louange de sa gloire
- 1969 – Povolání pre slobodu (*Galat'anom 5, 13*)
Called to freedom
Appelés à la liberté
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ríme, Taliansko)
- 1970 – My sme totiž Boží spolupracovníci (*Prvý list Korint'anom 3, 9*)
We are fellow workers for God
Nous sommes les coopérateurs de Dieu
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v kláštore v Niederaltaichu, Nemecko)
- 1971 – ... a spoločenstvo Svätého Ducha (*Druhý list Korint'anom 13, 13*)
... and the communion of the Holy Spirit
... et la communion du Saint-Esprit
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Bari, Taliansko)
- 1972 – Nové prikázanie vám dávam (*Evanjelium podľa Jána 13, 34*)
I give you a new commandment
Je vous donne un commandement nouveau
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ženeve, Švajčiarsko)
- 1973 – Pane, nauč nás modliť sa (*Evanjelium podľa Lukáša 11, 1*)
Lord, teach us to pray
Seigneur, apprends-nous à prier
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v opátstve Montserrat, Španielsko)
- 1974 – Aby každý jazyk vyznával: Ježiš Kristus je Pán (*Filipanom 2, 1-13*)
That every tongue confess: Jesus Christ is Lord
Que tous confessent: Jésus Christ est Seigneur
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ženeve, Švajčiarsko)
- 1975 – Boží zámer: všetko v Kristovi (*Efezanom 1, 3-10*)
God's purpose: all things in Christ
La volonté du Père: Tout réunir sous un seul chef, le Christ
(Materiál pripravila austrálska skupina. Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ženeve, Švajčiarsko)
- 1976 – Budeme mu podobní (*Prvý Jánov list 3, 2*) alebo: Povolání stať sa tým, čím sme
We shall be like him or, Called to become what we are

- Appelés a devenir ce que nous sommes
(Materiál zostavila karibská konferencia cirkví. Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ríme, Taliansko)
- 1977 – Spoločne vytrváme v nádeji (*Rimanom 5, 1 – 5*)
Enduring together in hope
L'espérance ne déçoit pas
(Materiál zostavili v Libanone uprostred občianskej vojny. Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ženeve, Švajčiarsko)
- 1978 – Už nie ste cudzinci (*Efezanom 2, 13 – 22*)
No longer strangers
Vous n'êtes plus des étrangers
(Materiál zostavil ekumenický tím v Manchestri, Anglicko)
- 1979 – Slúžte si navzájom na Božiu slávu (*Prvý Petrov list 4, 7-11*)
Serve one another to the glory of God
Soyez au services les uns des autres pour la gloire de Dieu
(Materiál je z Argentíny. Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Ženeve, Švajčiarsko)
- 1980 – Príd' kráľovstvo tvoje (*Evanjelium podľa Matúša 6, 10*)
Your kingdom come
Que ton règne vienne!
(Materiál zostavila ekumenická skupina v Berlíne, Nemecko. Prípravné stretnutie sa konalo v Miláne)
- 1981 – Jeden Duch – rôzne dary – jedno telo (*Prvý list Korinťanom 12, 3b – 13*)
One Spirit – many gifts – one body
Un seul esprit – des dons divers – un seul corps
(Materiál zostavili Graymoor Fathers, USA. Prípravné stretnutie sa konalo v Ženeve, Švajčiarsko)
- 1982 – Nech nájdú všetci svoj domov v tebe, ó, Pane (*Žalm 84*)
May all find their home in you, O Lord
Que tous trouvent leur demeure en Toi, Seigneur
(Materiál bol z Kene. Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Miláne, Taliansko)
- 1983 – Ježiš Kristus – život sveta (*Prvý Jánov list 1, 1 – 4*)
Jesus Christ – the Life of the World
Jesus Christ – La Vie du Monde
(Materiál pripravila ekumenická skupina z Írska. Prípravné stretnutie sa konalo v Céligny-Bossey, Švajčiarsko)
- 1984 – Povolání byť jedno skrze kríž nášho Pána (*1. list Korinťanom 2, 2 a Kolosanom 1, 20*)
Called to be one through the cross of our Lord
Appelés à l'unité par la croix de notre Seigneur
(Prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Benátkach, Taliansko)
- 1985 – Zo smrti do života s Kristom (*Efezanom 2, 4 – 7*)
From death to life with Christ

- De la mort à la vie avec le Christ
(Materiál zostavili na Jamajke. Prípravné stretnutie sa konalo v Grandchampe, Švajčiarsko)
- 1986 – Budete mi svedkami (*Skutky apoštolov 1, 6 – 8*)
You shall be my witnesses
Vous serez mes témoins
(Materiál zostavili v Slovinsku, prípravné stretnutie sa konalo v Juhoslávii)
- 1987 – Zjednotení v Kristovi – nové stvorenie (*Druhý list Korinťanom 5, 17 – 6, 4a*)
United in Christ – a new creation
Unis dans le Christ – une nouvelle création
(Materiál pripravili v Anglicku, prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Taizé, Francúzsko)
- 1988 – Božia láska vyháňa strach (*Prvý Jánov list 4, 18*)
The love of God casts out fear
L'Amour de Dieu bannit la crainte
Materiál zostavený v Taliansku, prípravné stretnutie bolo v Pinerole, Taliansko)
- 1989 – Budovanie spoločenstva: jedno telo v Kristovi (*Rimanom 12, 5 – 6a*)
Building community: one body in Christ
Bâtir la communauté: Un seul corps en Christ
(Materiál pripravili v Kanade, prípravné stretnutie sa konalo vo Whaley Bridge, Anglicko)
- 1990 – Aby všetci jedno boli... aby svet uveril (*Evanjelium podľa Jána 17*)
That they all may be one... That the world may believe
Que tous soient un... Afin que le monde croie
(Materiál zostavili v Španielsku, prípravné stretnutie bolo v Madride, Španielsko)
- 1991 – Chváľte Hospodina, všetky národy! (*Žalm 117 a Rimanom 15, 5 – 13*)
Praise the Lord, all you nations!
Nations, louez toutes le Seigneur!
(Materiál pripravili v Nemecku, prípravné stretnutie sa konalo v Rotenburgu na Fulde, Nemecko)
- 1992 – Ja som s vami po všetky dni... Choďte teda (*Evanjelium podľa Matúša 28, 16 – 20*)
I am with you always... Go, therefore
Je suis avec vous... allez donc
(Materiál zostavili v Belgicku, prípravné stretnutie sa uskutočnilo v Bruggách, Belgicko)
- 1993 – Prinášajme ovocie Ducha pre kresťanskú jednotu (*Galat'anom 5, 22 – 23*)
Bearing the fruit of the Spirit for Christian unity
Pour l'unité: laisser mûrir en nous les fruits de l'Esprit
(Materiál pripravili v Zaire. Prípravné stretnutie sa konalo v blízkosti Zürichu, Švajčiarsko)
- 1994 – Božia domácnosť: povolání byť jedno srdcom a mysl'ou (*Skutky apoštolov 4, 23 – 37*)

- The household of God: called to be one in heart and mind
 La maison de Dieu: Appelés à être un dans le coeur et dans l'esprit
 (Materiál zostavili v Írsku, prípravné stretnutie bolo v Dubline, Írsko)
- 1995 – *Koinonia*: spoločenstvo v Bohu a medzi sebou navzájom (*Evanjelium Jána 15, 1 – 17*)
 Koinonia: communion in God and with one another
 La koinonia: communion en Dieu et les uns avec les autres
 (Materiál pripravila Komisia pre vieru a poriadok, prípravné stretnutie sa konalo v Bristole, Anglicko)
- 1996 – Hľa, stojím pri dverách a klopem (*Zjavenie Jána 3, 14 – 22*)
 Behold, I stand at the door and knock
 Je me tiens à la porte et je frappe
 (Prípravný materiál zostavili v Portugalsku, stretnutie sa konalo v Lisabone, Portugalsko)
- 1997 – V mene Krista vás prosíme: Zmierte sa s Bohom (*Druhý list Korintánom 5, 20*)
 We entreat you on behalf of Christ, be reconciled to God
 Au nom du Christ, laissez-vous réconcilier avec Dieu
 (Materiál pripravila Severská ekumenická rada, prípravné stretnutie sa konalo v Štokholme, Švédsko)
- 1998 – Duch prichádza na pomoc našej slabosti (*Rimanom 8, 14 – 27*)
 The Spirit helps us in our weakness
 L'Esprit aussie vient en aide à notre faiblesse
 (Prípravný materiál bol z Francúzska, stretnutie sa konalo v Paríži)
- 1999 – Boh bude s nimi prebývať a oni budú jeho ľuďom (*Zjavenie Jána 21, 1 – 7*)
 He will dwell with them as their God, they will be his peoples
 Dieu demeurera avec eux. Ils seront ses peuples et lui sera le Dieu qui est avec eux
 (Prípravný materiál pripravili v Malajzii, stretnutie sa konalo v kláštore v Bose, Taliansko)
- 2000 – Požehnaný Boh, ktorý nás požehnal v Kristovi (*Efezanom 1, 3 – 14*)
 Blessed be God who has blessed us in Christ
 Béni soit Dieu, qui nous a bénis en Christ
 (Prípravný materiál zostavila Rada cirkvi Blízkeho východu, stretnutie sa uskutočnilo v La Verne, Taliansko)
- 2001 – Ja som cesta, pravda i život (*Evanjelium podľa Jána 14, 6*)
 I am the Way, and the Truth, and the Life
 Je suis le chemin, et la vérité et la vie
 (Prípravný materiál zostavili v Rumunsku a stretnutie sa konalo v meste Vulcan, Rumunsko)
- 2002 – U teba je prameň života (*Žalm 36, 5 – 10*)
 For with you is the fountain of life
 Car chez toi est la fontaine de la vie
 (Prípravný materiál zostavila CEEC a CEC, stretnutie bolo blízko Augsburgu, Nemecko)

- 2003 – Tento poklad máme v hlinených nádobách (*2. list Korint'anom 4, 4 – 18*)
 We have this treasuer in clay jars
 Car nous avons ce trésor dans des vases d'argile
 (Prípravný materiál zostavili v Argentíne, stretnutie bolo v Los Rubios, Španielsko)
- 2004 – Svoj pokoj vám dávam (*Ján 14, 23 – 31; Ján 14, 27*)
 My peace I give to you
 Je vous donne ma paix
 (Prípravný materiál zostavili v Aleppe, Sýria. Stretnutie bolo v Palerme, Taliansko)
- 2005 – Kristus, jediný základ Cirkvi (*1. list Korint'anom 3, 1 – 23*)
 Christ, the one foundation of the Church
 Le Christ, unique fondement de l'Eglise
 (Prípravný materiál bol zo Slovenska, stretnutie sa konalo v Piešťanoch)
- 2006 – Lebo kde sú zhromaždení dvaja alebo traja v mojom mene, tam som medzi nimi
 (*Evanjelium podľa Matúša 18, 18 – 20*)
 Where two or three are gathered in my name, there I am among them
 Là où deux ou trois se trouvent réunis en mon nom, je suis au milieu d'eux
 (Prípravný materiál pochádzal z Írska. Stretnutie sa konalo v Prosperous, Co. Kildare, Írsko)
- 2007 – Aj hluchým dáva sluch a nemým reč (*Evanjelium podľa Marka 7, 31 – 37*)
 He even makes the deaf to hear and the mute to speak
 Il fait entendre les sourds et parler les muets
 (Prípravné materiály zostavili v Južnej Afrike, stretnutie sa konalo vo Faverges, Francúzsko)
- 2008 – Neprestajne sa modlite (*Prvý list Tesaloničanom 5, 12a. 13b – 18*)
 Pray without ceasing
 Priez sans cesse
 (Prípravné materiály zostavili v USA. Stretnutie sa konalo v Graymoor, Garrison, USA)
- 2009 – A budú jedno v tvojej ruke (*Ezechiel 37, 15 – 28*)
 That they may become one in your hand
 Ils serong unis dans ta main
 (Prípravné materiály zostavili v Kórei, stretnutie sa konalo v Marseille, Francúzsko)
- 2010 – Vy ste toho svedkami (*Evanjelium podľa Lukáša 24, 48*)
 You are witnesses of these things
 ...de tout cela, c'est vous qui êtes les témoins
 (Prípravný materiál pochádza zo Škótska. Stretnutie sa konalo v Glasgowe, Škótsko)
- 2011 – Jednotní v učení apoštolov, v bratskom spoločenstve, lámaní chleba a modlitbách
 (*Skutky apoštolov 2, 42*)
 One in the apostle's teaching, fellowship, breaking of bread and prayer (cf. Acts 2:42)
 Unis dans l'enseignement des apôtres, la communion fraternelle, la fraction du pain et la prière

- (Prípravný materiál z Jeruzalema, stretnutie sa konalo v Saydnaya, Sýria)
- 2012 – Všeci budeme premenení... víťazstvom skrze nášho Pána Ježiša Krista (*I. Korintanom* 15, 51 – 58)
 We will be all Chnged by the Victory of our Lord Jesus Christ
 Tous, nous serons transformés pas la victoire de notre Seigneur Jésus – Christ
 (Prípravný materiál z Poľska, stretnutie sa konalo vo Varšave, Poľsko)
- 2013 – Čo žiada od nás Boh? (porov. *Micheáš* 6, 6 – 8)
 What does God require of us?
 Que nous demande le Seigneur?
 (Prípravný materiál z Indie, stretnutie sa konalo v Bangalore, India)
- 2014 – Je Kristus rozdelený? (porov. *I Kor* 1, 1 – 17)
 Has Christ been divided?
 Le Christ est-il divisé?
 (Prípravný materiál je z Kanady, prípravné stretnutie sa konalo v Montreale, Kanada)
- 2015 – Ježiš jej povedal: Daj sa mi napit'! (*Jn* 4, 7)
 Jesus said to her: „Give me to drink“
 Jésus lui dit: „Donne-moi à boire
 (Prípravný materiál z Brazílie, stretnutie sa konalo v São Paulo, Brazília)

Kľúčové dátumy v dejinách Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov

- 1740 približne v tomto roku vzniklo v Škótsku turíčne hnutie s prepojením na Severnú Ameriku. V ich prebudeneckom posolstve bola výzva na modlitbu za a so všetkými cirkvami.
- 1820 Reverend James Haldane Stewart publikuje: *Návody na všeobecné zjednotenie kresťanov pri vyliatí Ducha.*
- 1840 Reverend Ignatius Spencer, ktorý konvertoval na rímsky katolicizmus, navrhuje *Zjednotenie modlitby za jednotu.*
- 1867 Prvá konferencia anglikánskych biskupov v Lambethe zdôrazňuje v preambule svojho vyhlásenia modlitbu za jednotu.
- 1894 Pápež Lev XIII. povzbudzuje k modlitbe v *Oktáve modlitieb za jednotu* v súvislosti s Turícami.
- 1908 Reverend Paul Wattson prvýkrát inicioval zachovávanie *Oktávy za jednotu cirkvi.*
- 1926 Hnutie Viera a poriadok začína vydávať *Návrhy na Oktávu modlitieb za kresťanskú jednotu.*
- 1935 Abbé Paul Couturier z Francúzska obhajuje *Celosvetový týždeň modlitieb za kresťanskú jednotu* na širokom základe modlitieb za „jednotu, ktorú chce Kristus prostriedkami, akými on chce.“

- 1958 Kresťanská jednota (Unité Chrétienne, Lyon, Francúzsko) a Komisia pre vieru a poriadok Svetovej rady cirkví začínajú spoločne pripravovať materiály na *Týždeň modlitieb*
- 1964 V Jeruzaleme sa pápež Pavol VI. a patriarcha Athenagoras I. spoločne modlili Ježišovu veľknazskú modlitbu: „*aby všetci boli jedno*“ (*Evanjelium podľa Jána 17*).
- 1964 Dekrét Druhého vatikánskeho koncilu o ekumenizme zdôrazňuje, že modlitba je dušou ekumenického hnutia a nabáda k zachovávaniu Týždňa modlitieb.
- 1966 Komisia pre vieru a poriadok Svetovej rady cirkví (SRC) a Sekretariát pre napomáhanie jednoty kresťanov (dnes známy ako Pápežská rada na podporu jednoty kresťanov) začali oficiálnu spoločnú prípravu materiálov na Týždeň modlitieb.
- 1968 Prvýkrát sa oficiálne použili materiály na Týždeň modlitieb, ktoré spoločne pripravili Komisia pre vieru a poriadok a Sekretariát pre napomáhanie jednoty kresťanov (dnes známy ako Pápežská rada na podporu jednoty kresťanov)
- 1975 Prvýkrát sa použil materiál na Týždeň modlitieb, ktorý vychádzal z navrhovaného textu miestnej ekumenickej skupiny. Skupina z Austrálie bola prvá, ktorá sa venovala plánu pripraviť prvý návrh na rok 1975.
- 1988 Materiály Týždňa modlitieb sa použili na inauguračnej bohoslužbe Kresťanskej federácie Malajzie, ktorá spája hlavné kresťanské zoskupenia v krajine.
- 1994 V medzinárodnej skupine, ktorá pripravovala texty na rok 1996, boli aj zástupcovia YMCA a YWCA.
- 2004 Medzi Komisiou pre vieru a poriadok (SRC) a Pápežskou radou na podporu jednoty kresťanov (Katolícka cirkev) sa dosiahla dohoda, že sa materiály na Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov vydajú spoločne a pripraví v tom istom formáte.
- 2008 Spomienková oslava 100. výročia Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov (Oktáva za kresťanskú jednotu, ktorá bola jeho predchodcom, sa prvýkrát začala sláviť v r. 1908).

OBSAH

Pre organizátorov Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov	3
Hľadanie jednoty po celý rok	3
Biblický text na rok 2015	4
Uvedenie do témy na rok 2015	6
Príprava materiálov na Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov 2015	8
EKUMENICKÁ BOHOSLUŽBA	10
Uvedenie do bohoslužby	10
Štruktúra bohoslužby	11
Poriadok bohoslužby	12
BIBLICKÉ ZAMYSLENIA A MODLITBY NA OSEM DNÍ	16
EKUMENICKÁ SITUÁCIA V BRAZÍLII	25
Týždeň modlitieb za jednotu kresťanov	
Témy rokov 1968 – 2015	29
Kľúčové dátumy v dejinách Týždňa modlitieb za jednotu kresťanov	34